

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



# FOLKVÄNNEN.

En illustrerad Månadsskrift

för

Bildning och Nöje.

N<sup>o</sup> 7—8.

Juli och Augusti

1851.



Prenumerationspriset å denna tidskrift är för helt år eller 12 häften: **1 R:dr banko.**  
Prenumeration emottages hos de fleste Herrar Bokhandlare i Sverige och Finland, samt på alla postkontor, med tillägg af det postförvaltarearfvode, som kan betingas. — Om prenumerationsmedlen insändas till förläggaren, erhåller regirenten tidskriften sig tillsänd med posten under korsomslag. — Privata prenumerantsamlare erhålla hvarvt 11:te ex. gratis, om de anmäla sig direkte hos förläggaren.



Benjamin Franklin.

## **Benjamin Franklin.**

(Med Porträtt.)

**Benjamin Franklin**, en af sitt århundrades mest utmärkta män, föddes i Boston i Norra Amerika den 17. de Januari 1706 af obemedlade föräldrar. Från sin första ungdom måste han gå fadren, som var såpsjudare, tillhanda, och då han var tolf år gammal lärde han boktryckarkonsten hos sin broder, hvilken återkommit från England.

Under alla sina fristunder och ofta en stor del af nätterna sysselsatte han sig med läsandet af nyttiga böcker. Redan tidigt pröfvade han sin skaldeförmåga, och då hans broder år 1720 öfvertog en tidning, skref han de mest underhållande artiklarna deruti.

Då emellertid missförstånd uppstod mellan honom och brodern, beslöt han att lemna Boston. I Philadelphia uppmuntrade honom provinsens guvernör, W. Keith, att anlägga ett eget tryckeri och låfvade honom ett understöd af 400 Pund Sterling (omkring 1200 R:dr sv. b:ko).

År 1724 reste han till England för att köpa det som fordrades till tryckeriet, sedan han först förlofvat sig med miss Read, sin värds dotter.

Men vid sin ankomst till London, der guvernörens rekommendations- och kreditbref skulle vara honom till mötes, fann han att denne man, som var af en dålig karakter och i högsta grad lätt-sinnig, hade brutit sitt löfte, och han såg sig således nödsakad åter söka kondition, som han snart erhöi hos en berömd boktryckare vid namn Palmer. Då Palmers tryckeri föreföll Benjamin alltför inskränkt erbjöd han sin tjänst åt en annan boktryckare vid namn Watt, hos hvilken han blef antagen och kvarstan-

nade under hela tiden af sitt vistande i London.

Ibland passagerarne på det fartyg, som öfverförde Benjamin till England, befann sig en qvåkare vid namn Denham, med hvilken han slöt ett vänskapsförbund, som sedermera varade under hela hans lefnad.

Denne Denham hade för längre tid tillbaka varit köpman i Bristol, men blef genom olyckor och vidrigheter nödsakad att afstå sin förmögenhet till sina borgenärer, med hvilka han slutligen ingick ackord. Derefter begaf han sig till Amerika, der han förvärfvade en betydlig förmögenhet, och återvände sedermera på samma fartyg, der Benjamin gjorde hans bekantskap. Vid återkomsten till Bristol bjöd han till middag alla sina borgenärer, hvilka då funno under talrickarne en anvisning på sina återstående fordringar jemte ränta, hvarefter Denham tackade dem för den välvilja och den fördragsamhet de visat honom.

Efter ett par års vistande i England, meddelade Denham åt Benjamin en dag, att han snart ernade begifva sig tillbaka till Philadelphia, och medtaga från England en mängd i Amerika begärliga varor till försäljning, samt erbjöd Benjamin plats såsom hans bokhållare, med en årlig lön af 50 pund sterling.

Men då Denham kort derefter dog, måste Franklin ånyo taga sin tillflykt till boktryckeriet och, understödd af några vänner, anlade han nu ett eget tryckeri.

Derpå uppträdde han såsom politisk skriftställare och röntede det mest odelade bifall.

Under hans frånvaro hade hans fästnö, miss Read, dertill öfvertalad af sin slägt, som misströstad om Benjamins återkomst, gift sig med en krukmakare, från hvilken hon likväl kort derefter

skiljdes, sedan hon fått veta, att han förut var gift i England med en ännu lefvande hustru. Franklin skyndade att godtgöra sin orättvisa, erbjöd den fränskiljda maken sin hand och tog henne till akta år 1730.

Emellertid hade hans verksamhet, hvilken han utvidgat genom en pappershandel, gjort stora framsteg, och han sjelf förvärfvade sig mer och mer sina medborgares aktning. Man fann i hans pensylvanska tidning och i den almanach, som han utgaf hvarje år, sällsynta kunskaper, och uppdrog honom år 1743 att nogare utkasta planen till det filosofiska samfundet i Amerika.

Vid denna tid begynte han också sysselsätta sig med elektriciteten, och det lyckligaste resultat krönte hans sträfvan. — Vid universitetet i Oxford blef han år 1762 utnämnd till doktor i lagfarenheten.

Då de amerikanska patrioterna och anhängarne af engelska ministären skiljdes sig i tvenne motsatta partier, sträfvide båda efter att vinna en man, hvilkens kunskaper och inflytande lofvade dem den största fördel.

Efter sin återkomst från en resa till London, utnämndes Franklin till General-Postmästare för alla engelsk-amerikanska kolonierna; men detta med betydliga inkomster förenade embete kunde icke förmå honom att skada sitt fosterlands sak.

Då Underhuset i London, vid de tilltagande oroligheterna i kolonierna, inkallade alla agenter i provinserna för sitt skrank, för att undersöka klagomålen, inställde sig äfven Franklin år 1767 för Pennsylvanien och talade med lika mycken frimodighet som insigt för den rättvisa saken. Entledigad från sin post och i fara att blifva häktad, återvände

han 1773 till Philadelphia, der Kongressen just då var församlad.

Från denna stund medverkade han outröttligt till oafhängighetens uppnående och reste år 1776 till Paris, der han i början förde hemliga underhandlingar, men då Ludvig XVI år 1778 erkänt de tretton förenade nordamerikanska staternas oafhängighet, uppträdde den gamle, vördnadsväckande gubben som sitt fäderneslands fullmäktige minister vid det lysande hofvet i Versailles och blef föremål för en allmän högaktning.

Den 20:de Januari 1783 underskref han, jemte den engelska kommissarien, i Paris de fredspreliminärer, hvilka tillförsäkrade hans fädernesland oafhängighet, och återvände derefter till Philadelphia, hvarest alla täflade om att gifva honom bevis på aktning och tacksamhet. Ännu vid en ålder af 78 år beklädde han embetet som President för kongressen i Pennsylvanien och, ända till sin död oafbrutet verksam för sina medmenisksors lycka, afled han den 17:de April 1790.

Fysiken har honom att tacka för uppfinningen af åskledaren och den elektriska draken, likasom han äfven försökt gifva en upplysning om norrskenet natur. Han uppfann äfven en egen brändsle-besparande ugn och fullkomnade harmonikan, för hvars uppfinnare några felaktigt antagit honom.

Med lugn klarhet genomskådade hans skarpsynta ande förhållandena i lifvet, så väl i det stora som i det lilla, utan att vika från sanningens väg, och hans ädla hjerta omfattade hela mensklighetens väl.

Utän att öfverlemnna sig åt ett otacksamt grubberis villfarelser, hade han bildat sig ett system af lefnadsvishet, som alltid skall bestå profvet.

Han var öfverträfflig i konsten att

utveckla moralens läror och att använda dem på vänskapens pligter, den allmänna kärleken, på tidens användande, välgörenhetens lycka, den nödvändiga förbindelsen af eget väl med det allmännas, arbetsamhetens frukter och på de njutningar, som samhällsdygderna förskaffa oss.

Man kan icke läsa något skönare af detta slag, än "den gamle Henriks ordspråk" eller "den gode Richards vishet."

På Mirabeau's uppmaning anlade nationalförsamlingen i Frankrike tre dagars sorg vid hans död.

För sin grafsten bestämde Franklin själf följande inskrift:

"Här hvilar boktryckaren Benjamin Franklins kropp, (lik bandet till en gammal bok, hvarifrån innehållet är borttaget och som förlorat sin titel och förgyllning), en föda för maskarne; dock skall själfva arbetet ej gå förloradt, utan (som han tror) en gång utkomma i en ny, skönare upplaga, genomsedd och förbättrad af författaren."



## ***Eskilstuna.***

(Med prospekt.)

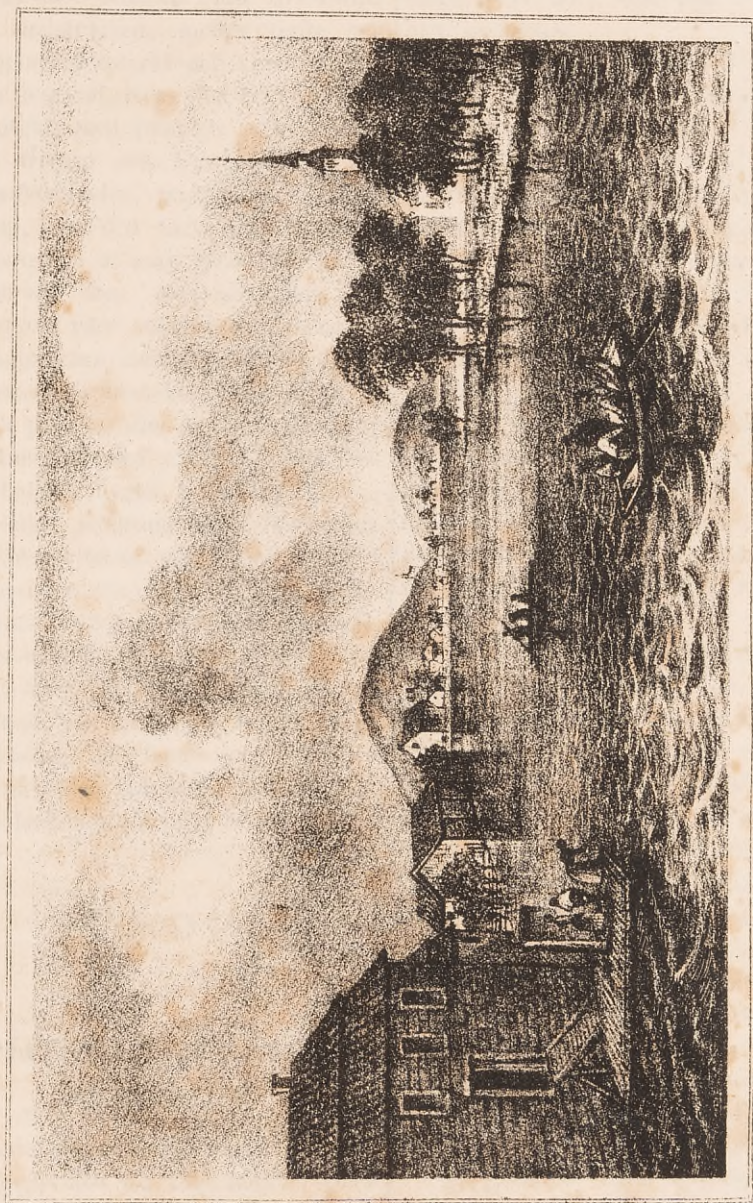
I Sverige räknar man omkring 30,000 arbetare, hvilka äro sysselsatta *under* jorden med metallernas utsprängning. Öfver 480,000 soffra, smälta och förarbeta metallerna. Landets rikedom består icke i guld och silver, utan i den nyttigaste af alla metaller, och det svenska jernet har i 800 år haft rykte för sig att vara det bästa i Europa. De största jerngrufvorna äro i Wermland, Upland, Östergöthland och Södermanland.

I dessa provinser finnas äfven de stora och vidlyftiga inrättningar, som förarbeta grufvornas produkter till varor, till föremål för nytta, bekvämlighet och lyx.

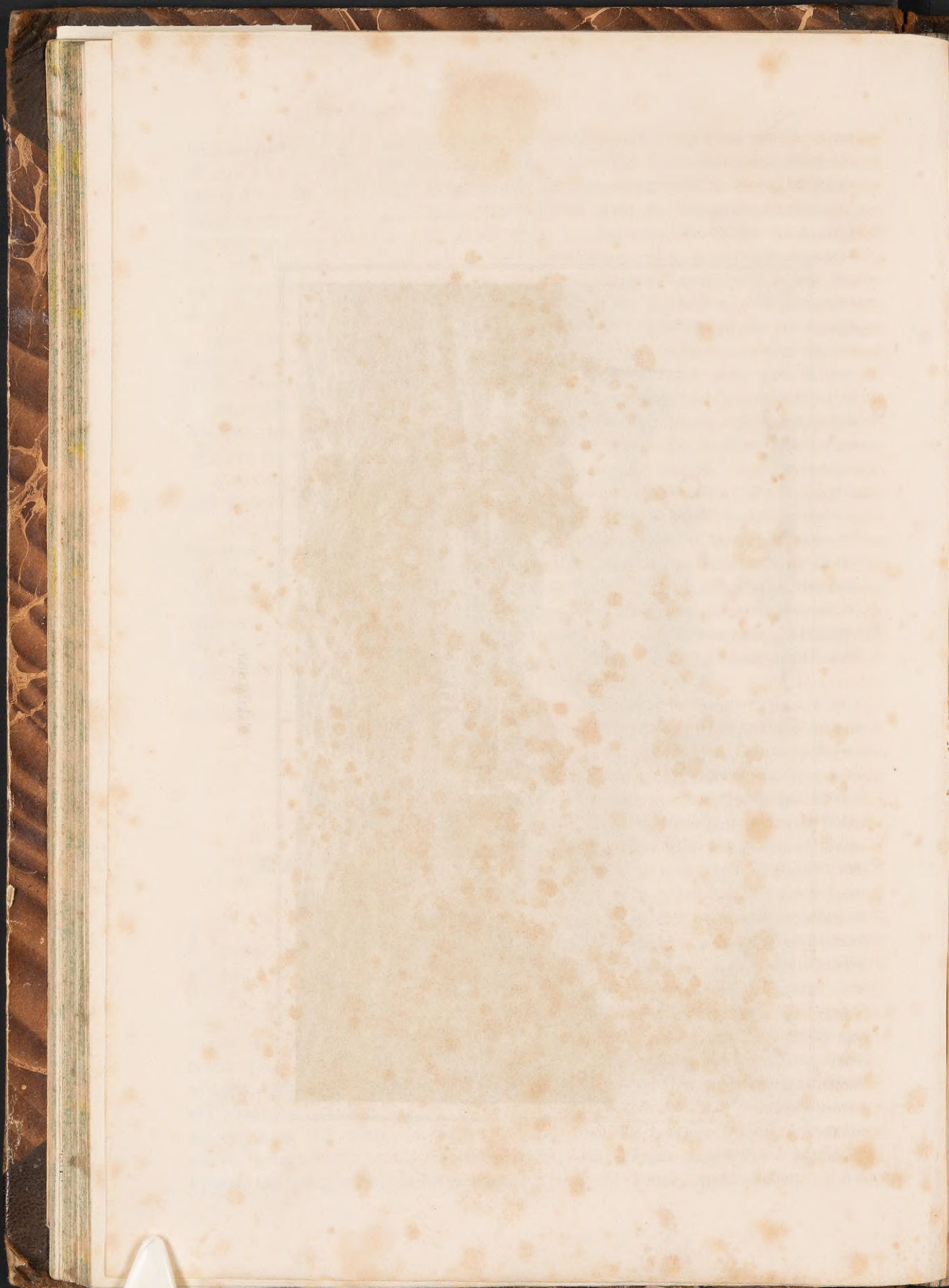
Alla distrikter, der dessa hafva sina hufvud-upplagsplatser, utmärka sig fördelaktigt framför dem, som endast äro hänvisade till åkerbruket. När man undantager det sädesrika Skåne och öfriga sydkusten, så träffar man i allmänhet endast fattigdom i de provinser, der inga bergverk finnas. Man ser i stället för byar för det mesta endast enskilda kojor, eller ock 2 à 3 tillsammans. Jorden är betäckt med stenar, på hvilka endast mossor växer; endast skogarne göra åkerbruket möjligt. Bonden nedbränner skogarna, för att kunna så en smula hafre, som gifver honom och hans familj bröd. Bondstugorna äro timrade, deras väggar utgöras af trädstammar — timmer, lagda på hvarandra. Fogningarna äro fyllda med mossor och taken äro af bräder.

Det inre består som oftast af ett enda rum, som på en gång är kök, sofrum och visthus. I ett snöre, fästadt vid bjelkarne i taket, nedhänger hela vinterförrådet, som vanligen utgöres af 50 till 400 knäckebröds-kakor, för det mesta af hafre, som de fattigaste ofta baka med en tillsats af bark, och så hårdt, att man måste slå sönder det med en hammare och blöta det i vatten, innan man äter det. Geten är i allmänhet det enda husdjuret. Brinnande furusticker begagnas i stället för ljus. Folkets kläder äro af det gröfsta tyg. Penningar äro nästan alldeles icke i omlopp hos dem.

Men när man inträder i en bergverks-provins, förändrar sig scenen. Välbygda byar hafva uppstått omkring masugnarna, jernbruket och vapenfabrikerne. Man ser herrliga kyrkor, prestgårdar, väl anlagda landsvägar; kortligen, tecken till bättre omständigheter. Allt



Eskilstuna.



andas drift, och ett lyckligt välstånd är ett allmänt godt.

Vårt prospekt inför oss midt i denna blomstrande trakt till ett hufvudsäte för Sveriges metallfabriker.

Inom den omkring 120 kvadratmil stora landsträckan, mellan Gefle och Norrköping, Westerås och Carlstad, finnas de flesta af rikets jernverk. Eskilstuna utgör medelpunkten. Det ligger mellan Örebro och Stockholm, tio mil från hufvudstaden, midt i det skönaste landskap, nära den täcka sjön Mälaren samt omgifvet af små sjöar och floder, som förena dem. De sistnämnda omsluta större eller mindre dels bebodda dels skogbeväxta landsträckor, hvilka äro förenade medelst broar och stigar.

Hela platsen, som har omkring 2,000 innevånare, bebos af hytte- och fabriksarbetare, hvilka tjena sitt bröd i det kongl. stålmanufakturverket (som levererar det bästa stål i landet) och i fabriker för alla slags vapen, knifvar, läs, o. s. v. Det är ett litet Sheffield, och kan man än ej jemföra det dermed, så ligga kontrasterna här närmare, på hvilka man kan igenkänna det välgörande inflytande, som berg- och hyttverk utöfva på ett af naturen eljest illa begåfvadt land och på dess befolkning.



### *Christian Tyrann och Spindeln.*

Ibland de många lärorika tafflor, som historien upprullar för våra blickar, finnes måhända ingen mera underbar än den om *Christian Tyrann*. Få människor hafva tydligare kommit i erfarenhet af

lyckans ombytthet, än denne Konung. Kallad att herrska öfver trenne nationer, tillbragte han såväl sin ungdom som sin börjande mannaålder på lyckans tinnar; — säkert utan att någonsin ana det fasansvärda öde, som han i framtiden gick till mötes.

Sedan Christian, genom de grymma blodbad han anställt i Stockholm, för alltid bortspelt sin Svenska krona, förmodade han endast en kort tid bibehålla de båda andra. Den Danska adeln, i förbund med det då mäktiga presterskapet, häfvade för den grymme Konungen, och sökte alltjemt att störta honom. Detta lyckades dem också; 1532 blef nemligen Christian tillfångatagen, sedan han redan förut uppsagts all tro och lydnad. Han insattes samma år uti Sonderburgs slott på ön Alsen, och tillbragte der 17 år i ett det ohyggligaste fängelse. Natt och dag genljudade, från det mörka tornet, den arma fångens förtviflade klagorop kring den omgifvande nejden.

Utom det eländiga sängställe, hvarvid den förr så mäktige Konungen nu var fastkedjad medelst en jernlänk, fanns i hela rummet ingen annan möbel, än ett rundt bord af sten. Plagad af förtviflan och samvetsqual, sökte den olycklige fången sig ett tidsfördrif i att med handen kringdrifva den lösa bordskifvan. Härunder hade han alltjemt låtit tumspetsen glida ikring kanten på stens kifvan, så att en djup fåra slutligen uppstått deruti. Denna stens kifva förvaras än i dag uti Köpenhamn, och väcker hos hvarje åskådare en sorglig erinran såväl om den olycklige Konungens brott, som hans fasansvärda straff.

En gammal sägen förmåler att den arme fången, efter en angenäm dröm, hvarunder han tyckt sig åter vara en fri och mäktig Konung, blifvit bragt till



den yttersta förtviflan vid uppvaknandet. Slutligen något lugnare, knäföll den olycklige och gjorde följande bön till den Ewige:

"Allsmäktige! Låt mig icke förtvifla! Jag lider förfärligt, men välförtjent; ty jag bär straff för mina gränslösa brott. Icke min krona begär jag tillbaka! — Nej men gif mig en vän — ett väsen, som känner förbarmande för mig — som älskar mig!"

I detsamma slog fången upp sina ögon och blickade omkring sig. Ack! hvem förmår väl teckna höjden af hans glädje. Det stod väl ingen vän framför hans usla läger, — men en vacker spindel sväfvade, från takhvalvet på sin fina tråd, tätt öfver hans hufvud. Blott ett ögonblick betraktade Christian stilla-tigande det lilla djuret, och straxt erfor han tröst i sitt bedröfvade hjerta. Är du den vän, utropade han, som himlen sänder mig, så var innerligt välkommen! Blif mitt sällskap, hör min klagan och älska mig! — Jag skall älska dig tillbaka, under hvilken skepnad du än framträder. O! blif mig trogen, öfvergif du mig icke, såsom alla andra gjort.

Från denna dag, slöt den öfvergifne fången liksom ett vänskapsförbund med spindeln. Så snart Christian kallade det lilla djuret, nedkom det straxt, på sin tråd ifrån taket, satte sig på hans hand, och tycktes långa stunder liksom lyssna på hans tal. Ensamheten blef den olycklige numera icke så förfärlig, som förr; hans sinne lugnades vid den tanken, att himlen hört hans bön och sändt honom ett medlidsamt väsende till sällskap i det dystra fängelset. Nu kände Christian en tacksam känsla uppstiga inom sitt bröst, — en känsla, hvartill slöt sig det ljufva hoppet, att icke vara bortglömd och förskjuten i himlen, som på jorden.

Men ack! den stackars fångens glädje blef, tyvärr, icke lång. Ty knappt hade den grymme fångvaktaren förmärkt den plötsliga förändring, som föregått med den förr så förtviflade fången, än han med allt gevalt sökte utspionera orsaken dertill; detta lyckades honom också. Vid inträdet i fängelset en dag, såg han nemligen spindeln nedkomma ifrån taket, och Christian med synbar glädje sträcka sin arm emot honom. I ögonblicket grep den nedrige mannen tag uti tråden, kastade spindeln till golvet och söndertrampade den med foten, under utrop: Bort med hvarje lefvande varrelse! Här, i detta torn, får icke finnas något annat väsende än du; — så är det höga Rådets befallning."

Med ett förtviflans rop skyndade Christian till sin spindels räddning, men det var för sent. Lik ett rasande lejon, störtade han sig då öfver fångvaktaren, kastade kull honom, och skulle utan tvifvel hafva strypt denne usling, om icke vaktens ilat till hans hjälp.

Från denna tid igenmurades dörren till fängelset, och den olycklige Konungen erhöll sin föda genom en öppning på muren. Långa, långa år förflyto sålunda för den stackars fången. Ändtligen blef han behandlad med mera mildhet, och tilläts äfven att vistas ute i fria lulten. Christian var då gammal och svag. Åren och lidanden hade förmildrat hans af naturen hårda och styfva sinne; det återstod honom på jorden ingen annan önskan öfrig, än döden. Ofta hörde man gubben med tårar i ögonen tala om sin kära spindel och den tröst, som det lilla djuret skänkt honom. "Allt kan jag förlåta den grymme fångvaktaren, brukade den gamle säga, men att han dödade min enda vän, det kan jag aldrig förglömma."

## *Jonas Alströmer.*

I vestra delen af Sverige, mellan Wenern och Göteborg, ligger staden Alingsås, hvarest Jonas Alström (så kallade han sig innan han adlades) föddes 1685. Alingsås var då en ringa och fattig stad, den hade icke mer än omkring 300 invånare, som närde sig med åkerbruk, landthandel, kroghållning, körslor och dylikt. Alströmers fader var borgaren derstädes Thore Carlsson. De fattiga föräldrarne förmådde ej gifva honom någon annan undervisning än i läsa, skriva och räkna. Tiden gick, och slutligen måste man tänka på någon sysselsättning för Jonas, hvarföre han skickades till Ekesjö, för att antaga tjänst som bodgosse. Att stå bakom disken och handla med bönder var icke något, som gossen hade stor hägfor; dock hade han väl funnit sig häri, om han icke råkat ut för en så hård husbonde. Detta kunde Alströmer icke uthärda, och efter två års förlopp lemnade han sin plats och vandrade till Wenersborg, der han i fyra år nödgades förtjena sitt bröd hos en stadsskrivare medelst renskrifning af rådstuguprotokoller. Alströmer måste således kämpa med mycken motgång under sin ungdom. Men "böj trädet, medan det är ungt" säger ordspråket; den som i sin ungdom öfvas i motgångens skola, blir ofta dervid så mycket dugligare som man. Så gick det äfven här; ty Alström förlorade icke modet, utan tänkte oförtrutet på en bättre framtid. På vinst och förlust begaf han sig till Stockholm, der han fick en liten tjänst i Ryssvägen. Här i staden träffade han en landsman och vän, bokhållaren Alberg, hvilken gjorde Alströmer tillbud att medfölja till England, emedan han der ville nedsätta sig som köpman. Han

antog tillbudet och begaf sig till London, hvarest han tillträdde sin tjänst på Albergs kontor. Men när dennes kontor efter trenne år gick öfverända, öfvertog den förre bokhållaren, som under tiden gjort sig bekant med handelns natur i allmänhet och särskildt med förhållandena i sitt nya fädernesland, samt der förvärfvat flere bekantskaper, rörelsen för egen räkning, fick tillika 1710 en skeppsklarerare-syssla och blef naturaliserad som engelsman. Hans omständigheter blefvo nu sådana, att han kunde understödja sin familj i Sverige och taga sina bogge systrar till sig. Den äldre, Brita, förestod hushållningen; den andra, Maria, var hans bokhållare, kassör, förde brevexlingar och förestod, med ett ord, hela rörelsen under sin broders derefter inträffande många resor.

Hittills hade Alströmer utan vidare reflexion, än såsom simpel köpman, endast betänkt på egen vinning och att väl betjena sina svenska kommittenter, sett hvilken ausenlig mängd fabriksvaror, särdeles yllemanufakturerna, årligen öfversändes till Sverige. Men vid slutet af år 1712 "öppnades, genom den Högstes tillskyndande, hans förstånds ögon;" det smärtade honom att se "sitt kära fäderneslands barn skicka sina penningar till ett främmande land för varor, dem de lika väl kunde tillverka hemma", och från denna tid uppkom hos honom "en brinnande längtan," att der införa samma näringar, som hade grundat Englands välmagt, och då detta beslut icke kunde utföras i anseende till Carl XII:s frånvaro, förföll han i en djup mjältsjuka.

När människor blifva rika, händer det icke sällan, att de blott tänka på att njuta af deras öfverflöd och öfverlemna sig åt lugn och beqvämighet,

hvarvid det då ofta inträffar att lednaden hemsöker dem och gör lifvet olyckligt för dem. Men så var icke förhållandet med Alströmer. Hans lust och glädje var att gagna sina medmenniskor, och ju rikare han blef, desto ifrigare tänkte och arbetade han på att göra sig nyttig för andra. Han älskade i hög grad sitt fädernesland, och ofta ilade hans tankar öfver hafvet till Sveriges fjerran kuster. Fäderneslandet var vid denna tid i en sorglig belägenhet; Carl XII var väl en stor hjälte, men hans beständiga krig utarmade folket i hög grad och hade uttömt dess välstånd. Alströmers oupphörliga tanke var derföre, på hvad sätt Sverige skulle kunna upphjelpas. Han insåg, att genom handel och industri i förening med åkerbruk och bergshandteringen skulle Sverige åter kunna resa sig. Att befrämja dessa, isynnerhet industrien, blef hans föremål, och dertill beslöt han att uppoffra hela sitt lif.

Men för att utföra detta, erfordrades stora penningetillgångar och fred i landet. Begge delarne fattades i Sverige. Han beslöt derföre att låta saken hvila så länge. Emellertid ville han söka att föröka sina insigter och skaffa sig så mycken förmögenhet, att han med egna medel i någon mån kunde göra det vigtigaste. Han reste nu mycket omkring i England och vinnlade sig om kännedom af allt, som kunde blifva nyttigt för hans förehafvande. Under tiden förestod systemn kontoret i London.

Men äfven till Sverige företog han en resa 1715, och vid detta tillfälle medförde han 30 engelska får, hvilka han bortskänkte till sina bekanta och blefvo första stammen till Sveriges engelska färähjördar. Emellertid tillbragte han tvenne år hemma, under hvilka han företog resor till bergslagerna, samt

till de förnämsta rikets städer, samt fick derigenom tillfälle att taga en noggrann kännedom om landets lägenheter och alster, och det ofullkomliga sätt, hvarpå man ännu visste begagna dem. Men tillika utsåg han det mest passande stället till anläggandet af sina påtänkta fabriker. Efter noga öfvervägande fann han att Alingsås var bäst egnadt härtill, hvaruti han äfven styrktes af Polhem.

Efter att hafva uppehållit sig två år i Sverige, ville han resa till Tyskland. På vägen blef han tillfångatagen af Danskarne, hvilka då voro i krig med Sverige, men då han såsom engelsk undersåte blifvit reklamerad och frigifven, fullföljde han sitt uppsåt. Från Tyskland begaf han sig till Holland och stannade här i två år, för att erhålla fullständig kännedom om detta lands blomstrande handel och mångfaldiga industri-inrättningar. Här fick han tillfälle att visa sitt fädernesland en tjänst. Han fick nemligen kunskap om att baron Görtz's holsteinska sekreterare Creutz hade befallning att till Sverige öfverskaffa några skickliga gevärs-smeder. Denna befallning åtog sig Alströmer med största nöje, reste derföre till Solingen, hvarest de berömda gevärsfabrikerne äro, och hvarifrån åtskillige i smide erfarne handverkare genom hans åtgärd öfvergingo till Sverige. I denna stad erhöll han under rättelse om Carl XII:s död, hvarvid det blef utsigt för fred, som var så nödvändig för Alströmers förehafvande. Sedan han återvändt till England, vidblef han oförtrutet att bereda sig till sitt föremål. Nu liksom förr hade han ofta tillfälle att tjena svenska handlande och sjöfarande; också inkasserade han en del af de penningar Sverige hade till godo i England, som detta land en-

ligt fredsfördraget förbundit sig att betala. Slutligen fick han äfven kort före sin afresa konungens fullmägt att vara Svensk konsul i London.

I Januari 1723 lemnade han för alltid England, för att fullfölja det stora verk, för hvilket han arbetat i så många år. Likväl ville han icke återvända till Sverige, förr än han hade sett ett af de land, hvarest manufakturerna den gången stodo i högsta flor, nemligen Frankrike. Under vistandet i Paris öfversände han sin ansökan till Sverige, att på egen bekostnad få inrätta en fabrik i Alingsås. I Juli samma år reste han från Paris och tog vägen öfver Holland. Här inköpte han väfstolar, kardor, ull, garn, färgstoffer och dylikt, och befragtade ett fartyg, som skulle öfverföra detta samt några och tjugu arbetare till Götheborg. Oaktadt all den varsamhet, hvarmed man gått till väga vid denna utredning, hade de sluge Holländarne fått kunskap derom och utställt spioner, som skulle anhålla fartyget, när det om morgonen ämnade gå till segels. Men spepparen, som å sin sida märkt oråd, hade redan om natten lyftat ankar, och hemligen med god vind lupit ut. Alströmer tillstod sedan, att det var en af de ängsligaste dagarne i hans lefnad, då han hela tiden fruktade, att man skulle göra beslag på hans fartyg. Desto större var derföre hans glädje, då han erfor, att fartyget undkommit och redan på femte dygnet anlände till Götheborg, med den dyrbaraste laddning, som kanske dittills anländt till Sverige.

I Sverige voro näringarne i en usel belägenhet. »Utomlands — yttrade Alströmer tjugu år derefter, i sitt tal i Kongl. Vet.-Akad. 1745 — ehvar jag kom och framfor, krälade folk som myror både i städer och på landet, men

ganska få tiggare, utan hvar och en hade sitt göromål. I sjöstäderna fann jag utrikes handel, sjöfart, skeppsbyggeri, rederier samt fiskerier. I uppstäderna allabanda manufaktur-inrättningar; uti platta landet landtbruk, boskapskötsel, spinnerier och planteringar.» Men i Sverige låg verksamheten i dväla. Det oaktadt lade man allehanda svårigheter i vägen för Alströmer. På riksdagen 1723 mötte hans ansökningar motstånd, isynnerhet hos presterne, som funno betänkligt att bevilja de många fremmande arbetarne fri religionsöfning. Slutligen segrade dock den goda saken. Såväl religionsfrihet som de öfriga rättigheter, Alströmer begärde, beviljades, och nu skyndade han från Amsterdam, hvarest han emellertid uppehållit sig, till sitt kära Alingsås, för att sjelf öfvertaga och styra sina nya anläggningar.

Sålunde började Alströmer den verksamhet, som han i så många år och så mödosamt hade förberedt; men för att riktigt sätta verket i gång behöfdes större kapitaler. Han nödgades nu uppätta plan till ett bolag; men då han kom till Götheborg, möttes han icke blott af köld och afslag, utan äfven af mistroende och afvoghet. Många kunde icke få i sitt hufvud, att ett sådant verk skulle kunna drifvas, och alla, som stodo i förbindelse med utländska kramhandeln, fruktade att den skulle lida af de inhemska fabrikerne. Men nu vände Alströmer sig till de Wermländske bruksägarne, och dessa emottogo planen med sådant bifall, att flere hundrade aktier tecknades inom kort. Detta deltagande af enskildte hade åter den bästa verkan på rikets ständer. Äfven allmänna opinionen började gynna de nya anläggningarna. Konungen tog sjelf allt i ögnasigte och yttrade vid detta tillfälle, då han besåg verkstäder och

magasiner, att dessa vore honom kärare att se i sitt rike än den största arsenal.

Grundvalen till de Svenske fabrikerne var således lagd, och med tack-sägelse till Gud, som välsignat hans sträfvande, kunde nu den varme fäderneslandsvännen med rätt glädja sig öfver verkan af sitt företag. Med stilla tillfredsställelse, utan öfvermodigt skryt, kunde han berömma sig, att hvad som förut måste köpas af fremmande, nu kunde åstadkommas inom landets gränсор. Innan kort började Alingsås antaga en ny skepnad. Invånarne förvandlades till idoga borgare. Förut utgjorde de 300, men vid Alströmers död funnos omkring 18,000 invånare i staden, som voro sysselsatte i en oräknelig mängd väfstolar, spinnerier, valknäringar, qvarnar, färgerier, pressar och många andra verkstäder. För att göra fördelen så stor som möjligt, sökte äfven Alströmer att frambringa råämnena i sjelfva landet. Isynnerhet blef ullen i detta hänseende vigtig, och han gjorde sig mycken möda med färavelns förbättrande. Vi hafva förut nämnt, att han 1715 medförde engelska får till Sverige; men sedan förskref han äfven får från Spanien och Holland, ja ända från Afrika och Persien. Dessa racer spriddes från hans schäferi på kungsgården Höjentorp, hvilken 1727 blifvit af rikets ständer uppläten åt Alströmer och hans arfvingar till beständigt arrende, mot vilkor att den skulle underhålla ett stamschäferi.

Men äfven på många andra sätt sökte Alströmer att gagna sitt fädernesland.

Han var den första som införde potäterna i Sverige. Den första sändningen hemkom med det fabriksfolk, som han 1723 afsände från Frankrike, och

då denna rot befanns väl tåla klimatet. införskrefs årligen mera, och inom kort växte denna jordfrukt ymnigt på fälten kring Alingsås, medan den ännu i de flesta Europas länders botaniska trädgårdar visades såsom en rar planta från Peru. Väl varade det ännu mycket länge, innan den blef allmänt spridd i Sverige; men detta minskar icke den mans beröm, som genom att införa denna växt i sitt fädernesland beredde så många miljoner människor tillfälle till välfärd och uppehälle.

År 1724 försökte Alströmer att göra tobaken till en inhemska växt. Många logo deråt; men de blefvo icke litet förundrade, då de en kort tid derefter sågo honom anlägga stora plantager deraf och från Holland inkalla en planterare-familj till dess skötsel. Tobakens odlande spridde sig fortare än potaternes, och snart såg man omkring städerna stora fält planterade dermed. Alströmer var äfven den förste, som införde engelska garfveriet i Sverige. Han förskref en engelsk garfvere, som i sin konst undervisade tvenne svenska garfvere-söner, Zethelius, hvilka anlade det första garfveri af detta slag i Stockholm. Genom hans åtgärd blef en smed sänd till England, för att taga kännedom om den engelska jernförädlingen, och genom denna åtgärd kommo eggjerns- och andra finsmeden hos oss till en större fullkomlighet. Efter Alströmers råd och tillstyrkan inrättades ett socker-raffinaderi i Götheborg. Han inkallade engelska skeppsbyggare och var hufvudman för, att en lag för skeppsbyggeriets och sjöfartens upplifvande utgafs; han framkallade fredstraktaten med Algier, hvarigenom svenska skepp fingo säkerhet att handla i Medelhafvet; han var upphofsman till de första levantiska och ostindiska

handelskompanierne och var slutligen äfven den som bidrog till Svenska Vetenskaps-akademiens instiftande 1739.

En så förtjent man kunde icke sakna personlig uppmuntran. År 1738 blef han öfveruppsyningsman öfver alla svenska schäferier. Följande året erhöll han kommerseråds namn och heder, med säte i kollegium, så ofta han kunde vara närvarande; 1748 blef han riddare af den då nyligen inrättade Nordstjerne-orden; adlades 1751 då han antog namnet Alströmer. Vetenskaps-akademien hedrade honom tvenne gånger med en minnespenning. Störst var dock den sällsynta hedersbetygelse, som gafs honom, då rikets ständer 1756 beslöto att på Stockholms börs låta uppresas hans bröstbild, hvilket ej verkställdes förr än 1790.

Alströmer var utmärkt vältalig. Han förstod mycket lyckligt att framställa, hvad han tänkte och ville, och ägde en sällsynt gåfva att hos andra uppväcka ifver och mod att utföra gagneliga företag. Hade han en gång fattat en plan, afskräcktes han icke derifrån af något hinder; hans företag voro icke foster af ögonblickets flyktiga entusiasm, utan af en lång och mogen öfverläggning; men när han hade börjat, höll han också orubbligt uti, och gaf sig icke ro, förr än han satt sitt förslag i verkställighet. Hans kärlek till fäderneslandet var så djup och innerlig och dref honom oupphörligt att tänka och arbeta för dess väl. I sitt enskilda lif var han en rättskaffens, upprigtig och välvillig man. Med vänlighet, munterhet och liflighet intog han alla, som stodo i beröring med honom, och

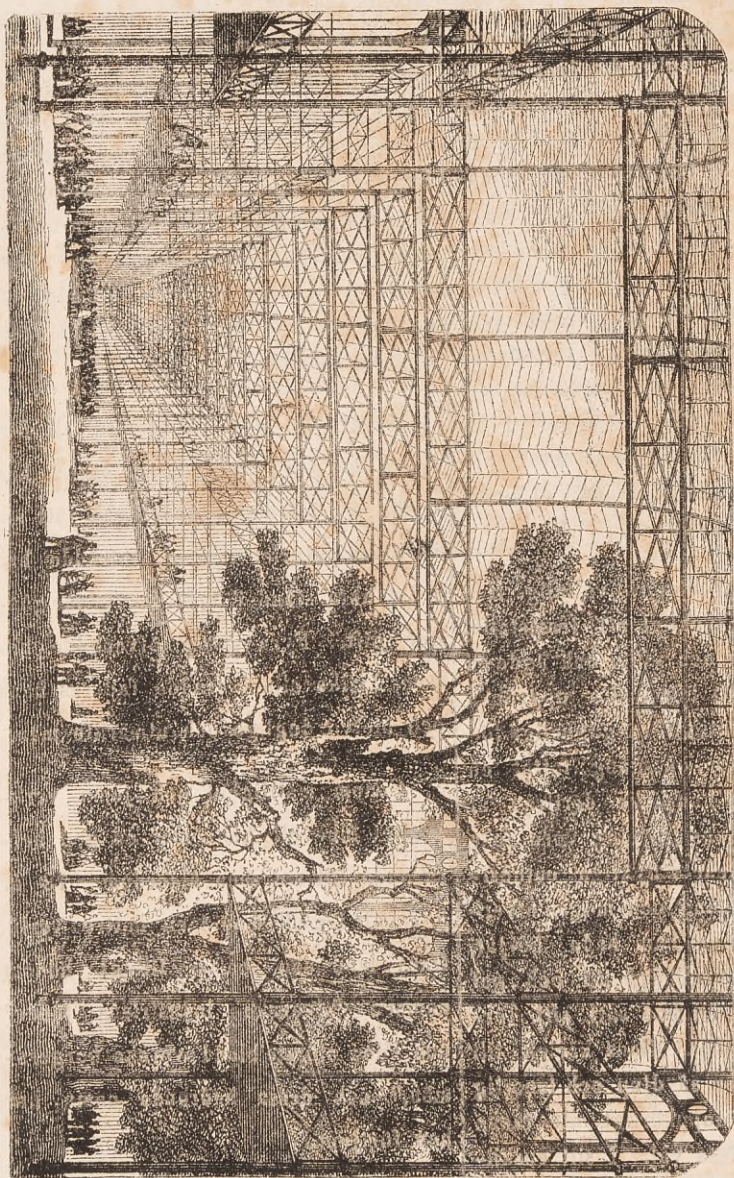
blott på afstånd reste sig afundsmäm mot honom. "Jag beklagar," sade han en gång om en af sina ifriga motståndare, "att den herrn icke känner mig; gjorde han det, skulle han vara min bästa vän, liksom jag är hans." Mot sina underhafvande visade han sig som en fader, snarare för eftergifven än för sträng. Sjelf var han tarflig, men hans bord stod öppet för alla resande, och det var hans största glädje att föra dem omkring i sina verkstäder. Ofta måste han taga natten till hjälp, när dagen icke var tillräcklig för hans rastlösa verksamhet.

I sitt hns njöt Alströmer all den lycka han förtjente. Först sedan han bosatt sig i fäderneslandet och fått sina manufakturier i gång, inträdde han i det äkta ståndet, och var tvenne gånger gift. Fyra söner öfverlefde honom, hvilka alla beträdde faderns bana och blefvo duglige och utmärkte män.

Genom måttlighet och jemn verksamhet bibehöll Alströmer en god hel-sa ända till sin sena ålderdom. 76 år gammal ingick han i en bättre verld. Hans landsmän hafva tillagt honom namnen "Svenska industriens fader" och "den störste bland svenske borgersmän," och dessa hedrade namn har han förtjent.



Det indre af Kristallpalatset.







HAAG.



## Haag.

(Med prospekt.)

Från alla håll gå vägarna till Haag längs utåt kanaler. De största af dessa förena Nord-Hollands betydligaste städer, Haag, Amsterdam, Rotterdam och Leyden, samt genomskäras åter af många mindre. Än äro båda stränderna bevuxta med lindar och mörkbladiga almar, än inneslutas de af en bördig ängs gröna täcke. Ständigt lifvas de af båtar och större fartyg, hvilkas hvita segel och långa fladdrande vimplar hvarje ögonblick korsa hvarandra på den öfver-skådliga slätten.

Ingen höjd stänger utsigten, som endast inskränkes af synkretsen. Kyrkorn och väderqvarnar, än i grupper, än enskilda, sticka upp i alla riktningar; fruktträdgårdar finnas i utomordentlig mängd.

Man träffar vid kanalerna en mängd tegelbruk, stora anläggningar med vackra byggnader och strandbälverk, der fartyg befraktas och lossas; eller ock ser man mellan högar af musselskal, hvilka hitföras från den närbelägna stranden, oformliga kalkugnar, hvilkas skorstenar likna höga torn, och hvilkas tillvaro redan gifver sig tillkänna på en fjerdingvägs afstånd genom qväfvande svafvellukt och tjocka, svarta rökmoln.

Städerna äro för det mesta stora; alla äro propra och väl byggda, samt bära en tydlig stämpel af välstånd. Der stora slussverk finnas eller der hufvudkanalerna korsa hvarandra, resa sig stundom höga skansar, vanligen en fyrkantig vall, hvarigenom en väl skyddad vindbrygga förer öfver fyllda vattengrafvar till en plats, som icke innesluter annat än en kasern samt ett bombfritt magasin, förvaringsrum för mun- och krigsförråd. Kanonernas metall-gap

titta ut ur vallens skottgluggar, och de svarta kul-pyramiderna upptorna sig på de med tunt gräs bevuxta gårdarna. Dessa skansar bilda en dyster motsats till de leende landskaperna, hvilka alla bära prägeln af en lång freds välsignelser.

Städerna i denna del af Holland (nästan hvarannan mil åker man genom en sådan) äro särdeles behagliga. Deras breda gator äro belagda med tätt till hvarandra fogade, glatta murstenar, och tyckas snarare vara allmänna promenader än egentliga gator, så rena äro de. Man träder också direkte ut på dem ifrån husen, som sakna både trappor och förstugor. Vackra slagtare- och bagareboägar, brokiga krambodar, samt guld- och silfverbutiker aflösa hvarandra i hufvudgatorna, och locka de förbigående att köpa. Broläggningen framför hvarje hus utgör en mångfärgad mosaik, vanligen omfattad af ett lågt staket, inom hvilket står ett litet bord och vackra bänkar; här dricker familjen gerna théé om qvällen, när vädret är godt. Husen hafva i allmänhet blott en våning och äro inrättade blott för en familj. Alla fönster blänka så rena som venetianskt spegelglas; de hvita befransade gardinerna bytas om af husmodren hvarje vecka.

Om sommarqvällarna ser man fruntimmerna ifrigt sysselsatta att tvätta och skölja gator, staket, dörrar, dörrposter, fönster och fönsterkarmar med lut och laga den brokiga bro-mosaiken; männerna hvitlimma och måla ofta väggar och murar, så att det hvarje söndag ser ut, som om den lilla staden tagit på sig en annan klädning. Äfven under det starkaste regnväder finner man i de nordholländska städerna endast vatten — ingen dy.

Allt som man närmar sig Haag, bliver trakten så bebygd, att man knäppt

kan märka hvar det sista huset i den ena staden slutar och det första i den andra viddtager. Enskilda, pittoreskt liggande landställen förenas med närmast liggande städer medelst alléer af fruktträd eller almar. Reser man nattetid, så tindra otaliga ljus från den oändliga slätten, dölja sig hvarje ögonblick, komma åter fram och försvinna. Ju närmare man kommer, desto vackrare blifva landställena (vackrare än de omkring Amsterdäm), och ännu en mil från staden ligga de tätt invid hvarandra. Omärkligt bildar de sig slutligen till breda, herrliga gator, genomskurna af spegelblanka vattenytor — och man är i Haag, innan man vet af det. Ty ehuru ett konunga-residens, och det ett af de praktfullaste i Europa, finns der dock ingen stadspori, och ehuru ännu utan handelsstads-privilegier, är den den största och vackraste by på jorden.

Haag ligger i provinsen Syd-Holland, en mil från stranden af Nordsjön, och har öfver 63,000 innevånare, af hvilka de flesta bekänna sig till reformerta religionen. Den ligger högre än de flesta andra städer i Holland, samt har ett rent och heilosamt klimat. Gatorna äro breda, till en del belagda med färgad brändsten och infattade med alléer.

Den vackraste delen af staden är *het Voorhout*; de utmärktaste offentliga byggnader äro: *det kungliga slottet*. Det är mycket vidlyftigt och oregelmässigt uppfördt vid olika tider: dess äldsta del (*der Binnenhof*) var prinsarnas af Oranien fordna slott. Här församla sig Hollands Generalstater och Ständer. Vidare det såkallade *Moritzhuus*, i hvilket konstens och vetenskapens skatter finnas; rådhuset, som innehåller utmärkt förträffliga målningar; theatern och statsfängelset. Bland de trenne holländsk-reformerta kyrkorna är den så-

kallade storkyrkan med sitt höga sexkantiga torn märkvärdig. De portugisiska och tyska judarna hafva stora synagogor. Oberäknadt några guld- silfver- och hattfabriker, är industrin mycket obetydlig; innevånarne lefva för det mesta af höfvet och de talrika främlingarna; det herrskande språket är franska.

På ena sidan om staden är en bred kanal, som beständigt är betäckt med en mängd fartyg; till den andra sidan slutar sig en herrlig milslång ekskog, som förenas med staden genom breda alléer. Hjortar och rådjur beta här förtroligt tillsammans, oaktadt stadens närhet och den af fotgängare starkt besökta vägen, som löper tätt förbi.

En öfverskådlig sträcka af vackra hus med täcka trädgårdar vända sig mot den till staden förande landsvägen; der hafva Haags innevånare de behagligaste sommarställen. Konungens sommarställe, ett litet blygsamt slott, ligger också der; dess inredning är icke praktfullare än grannhusens, som tillhöra rika privatpersoner. Endast audienssalen utmärker sig; den är hvälfd och får sin belysning ofvanifrån, så att det starkaste ljuset faller på den strålande thronen. Väggarna äro betäckta med tapet.

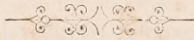
I närheten af staden ligger Ryswijk, bekant af fredsslutet 1697, och i dunererna vid stranden hafsbadet Scheveningen, dit en fyradubbel allée leder.

Haag var ursprungligen ett i skogen byggt jagtslott för Grefven af Holland, men redan 1250 förvandlades det till ett palats, omkring hvilket andra hus reste sig ganska snart. I 16:de århundradet blef det Generalstaternas residens och, småningom förstoradt under loppet af det 17:de århundradet, var det vid början af det 18:de medelpunkten för den eu-

ropeiska politikens viktigaste underhandlingar.

Här samlades den 31:ste Mars 1710, i den så kallade Haager-conserten, tyska kejsaren, konungen af Preussen, kejsaren af Ryssland och sjömakterna, för att upprätthålla Nord-Tysklands neutralitet mot Frankrike; här afslöts äfven trippelalliancen mellan Frankrike, England och Holland den 4:de Januari 1717, och sedermera den 17:de Februari samma år freden mellan Spanien, Savoyen och Österrike.

Revolutionen år 1793 och derpå konung Ludvig Napoleons regering, som förlade högsta auktoriteterna till Utrecht och Amsterdam, hade ett högst skadligt inflytande på Haags västånd; men så mycket hastigare lyfte det sig till en högre glans efter år 1813, då huset Oranien blifvit kalladt till Nederländernas thron.



## Skoflickaren och Solstrålen.

(Efter Fransyskan.)

En kall och skarp vind trängde genom skoflickaren Davids ömkliga och usla kammare. Den stackars mannen afbröt tid efter annan sitt arbete, för att gnugga händerna, den ena i den andra, eller att närma dem till den ljumma askan i spisen.

Den gamle David hade i sitt hem ej mycket att äta och "sitt hem" kunde han blott kalla det mörka kyllen, der han nu satt darrande af köld. "I sanning," brukade han yttra, "jag kan ej säga, att jag dör af hunger, så länge jag har en

bit bröd, en ostkant och en och annan potatis, men det är ändå en bra hård lott att nödgas oupphörligt arbeta för så litet. Hvad denna kammare är mörk och otreflig . . . detta kan ej kallas att lefva, nej, min själ, det det gör . . . nå ja!"

Den fattige David brukade vanligen sluta sin klagan med detta utrop: "Nå ja!" För honom voro dessa båda stavelser det högsta uttrycket af nedslagenhet och de lösryckte sig med kraft som en tung suck ur djupet af hans bröst. David tycktes bestämd att hela sitt lif förblifva olycklig. Förgäfves skulle man försökt öfvertyga honom, att han borde genom egen ansträngning söka förbättra sin ställning. Det tillhörde de rika, tänkte han, att befria honom från hans bekymmer. Han lefde i ett vidt-sväfvande och obestämdt hopp, att han en dag måhända kunde råka ut för en rik och mäktig man, som skulle föra honom ur hans kylle och försätta honom i en bättre och mera oberoende ställning. Under det han väntade derpå, hoplappade han flitigt och samvetsgrant sina grannars stöflar och skor och uppehöll sitt fattiga lif med den ringa arbetsförtjenst, som för hvarje dag kunde inflyta, men utan att han förmådde hopspara något för framtiden. Han var en ordentlig, ärlig och rättskaffens man; men beklagade sig öfver sin hårda lott för alla, som kommo till honom, och gjorde detta med så mycken bitterhet, att han slutligen uttröttade deras tålmod, och de upphörde att trösta samt lemnade honom ensam med sin klagan.

Mot aftonen af denna kalla dag rustade sig David, sedan han hade slutat sitt arbete, att enligt sin vana tillbringa aftonen med att ruka sin pipa och bygga sina luftslott. Han stoppade således och påtände den simpla lernubben, ut-

sträckte benen, stödde sitt hufvud mot ryggen af den gamla trästolen, och började att i bestämd ordning utblåsa skvar af rök, under det han tid efter annan förde pipan från läpparne, för att mumla sitt vanliga: "Nå ja!" Det var alltid ett svar på hans sorgliga tankar.

"Denna kammare är väl den otäckaste jag sett under hela mitt lif; intet är så dystert som mörkret; aldrig, ja aldrig någonsin, hvarken vinter eller sommar, har här inträngt en enda stråle af solen."

Så tänkte han och kastade blicken omkring sig och lät den dröja vid ett litet fönster, betäckt af ett tjockt lager med damm och orenlighet. "Se der," sade han för sig sjelf, "ett fönster . . . Visserligen är gatan mycket mörk, men, när jag bär bort mina arbeten till de andra husen, ser jag att solen nog har utväg att tränga dit, men hit in . . . till mig . . . Nå ja!"

Aftonen kom. David såg ännu sorgset omkring sig. Slutligen blef hans hufvud tungt; han lutade det mot ryggen af ländstolen; ögonlocken tillslöto sig, pipan full ur handen — han hade inslumrat. — Och då tycktes honom att på en gång ett lysande sken smög sig in i hans kammare och kastade ett så starkt skimmer i ögonen på honom, att han darrade af häpnad. Ut den ljusa strömmen syntes sväfvande ett helt litet väsende, som hade gestalten af en qvinna och var af en förunderlig skönhet; hennes lockar böljade kring halsen, som gyllene lågor, och hennes ansigte strålade af en sådan glans, att det var omöjligt för David, på en gång förtjust och förskräckt, att kunna uthärda åsynen deraf, och han betäckte till hälften sina ögon med handen.

Då talade detta väsende till honom

med en röst, som klingade lik ett mildt och aflägsset sam ljud af toner.

"Hvarföre synes du förfärad? Jag vill dig icke något ondt. Önskade du icke nyss en solstråle i din dystra boning? Jag har hört dig, och som du är på det hela en god människa, har jag kommit för att lära dig, huru du må kunna, om du blott redligt vill, försäkra dig för alltid om min härvaro. Jag bor i solstrålen, har många systrar och vi äro alla lifliga och glada. Det finnes ingen i den vida världen, som ej älskar solbarnen och ej väl emottager oss. De små fjärrilarne svinga dansande omkring oss. Blommorna blifva ej vackra, om ej vi leka i deras kronor. Vattnet svallar och blänker i g'ittranle vågor, då vi spegla vårt leende deri. Djuren söka oss gerna och inslumra mera lugnt och tryggt, då vi vaka omkring dem. Vi genomtränga på strålände vägar de täta löfven; vi gå fram genom de tysta skogarne och nedstiga till de blyga blomstren på marken. Vi föredraga väl de öppna fälten, men vi vilja också gerna upplysa de tränga gatorna i staden och der sprida glädje och trefnad. Vi gå in i fängelserna, oaktadt galler och bommar; och om der en olycklig ångrar sitt brott, intränga vi till honom för att trösta honom och ingifva honom mod. Vi besöka den sjuke, den betryckte; alla dem, som lyfta sina ögon från denna jorden, der så mycken möda råder, skynnda vi att möta i himmelens milda glans. Någon gång kan ett moln beslöja oss; men det dröjer ej länge; och när det har gått sin bestämda gång, lysa vi åter med fördubbladt ljus. Väl är det sant, att lågt ner finnas människor, som ej veta att påkalla oss, att söka och fatta oss; du är en af dessa, David. Sade du icke att vi aldrig nedstiga i din kammare, hvarken vinter eller sommar? Men

önskar du uppriktigt, att vi skola komma? Tro mig: innan vi intränga, betrakta vi fönstren och välja de rum, som äro snygga och städade; vi tycka om redliga själar, tacksamma hjertan, som äro öppna för det gudomliga väsende, hvilket har skapat dem liksom oss. Utidessa hjertan, David, är alltid en solstråle och deras boning, så fattig den än må vara, är icke dyster och utan glädje. Vill du för kommande dagar hafva en af oss till sällskap för att sprida trefnad i din boning liksom i ditt hjerta? Nå väl, jag vill omtala för dig, huru du skall kunna uppfånga oss. Det fordras att det yttre är snyggt och värdadt i ditt rum, och att ditt hjerta har kraft och ihärdighet och framför allt tro, kärlek och hopp, hvilka förenade skänka ett sinneslugn och en belåtenhet, som du nu ej känner. Följ mitt råd, David, och du skall icke vidare beklaga dig öfver, att ingen solstråle förgyller din boning och förnöjer dina gamla dagar, och nu farväl!"

David såg icke något mero; ej annat än en liten svag lysande rand, som småningom uppsteg mot fönstret, slocknade och lemnade honom ensam i mörkret.

Han slog upp ögonen.

"Jag har drömt, det är säkert; jag har tagit för en röst det aflägsna ljudet från något positiv. Besynnerliga dröml att fånga en solstråle; och rösten sade, att det fordrades kraft! Hvem har behöf deraf nu, då man drifver allt arbete med ånga? Ihärdighet! Har jag väl mindre deraf än någon annan? Det är nu minst fyrtio år, som jag lappat och lagat stöflar och skor: det måtte väl vara ihärdighet nog det och flit med, eller känner jag mig icke själf? Tro! jag kommer ihåg, att min mor talade derom ofta, då hon lät mig läsa uti en stor Bilder-Bibel; men det är nu längesedan, mycket längesedan! min

mor, min stackars mor! jag har glömt hvad du lärde mig. Jag hade väl ock en Bibel, men hvar är den? Hvad kan den säga mig om tron? I morgon skall jag taga fram den. Hvad kärleken beträffar, så vet jag icke rätt hvad den är. Jag förmodar att det vill säga att skänka bort penningar, men jag har aldrig haft några penningar att skänka bort, jag, nej aldrig. Och hoppet! nå, sant är det att jag alltid hoppats, men det har icke gagnat mig till någonting. Hvad sinneslugn och belåtenhet angår, hvar öfver skulle jag vara belåten? Öfver att lefva i denna gamla svarta kammare . . . . Nå ja!" Och den fattige David, förvirrad och upprörd, lade sig på sin halmbädd. Han försökte att insomna, men den besynnerliga synen återkom alltid för hans tankar, den milda rösten återljöd ständigt i hans öron, och genom natten glänste solstrålen i hans öga.

Bland de råd, han hade hört i drömmen, var det ett som David i synnerhet fann godt och lätt att efterfölja. Det var möjligt för honom att införa en bättre ordning i sin kammare, att göra den snyggare, renligare, värdigare ett besök af solen. Således beslöt han morgonen derpå i god tid att gå en trappa upp till värdinnan, af hvilken han hyrde sitt rum, och fråga, om han ej af hennes äldsta dotter kunde få hjälp i detta för honom nya och främmande arbete. Ehuru han hade varit madam Hanssons hyresgäst i flera år, hade han dock aldrig oftare besökt henne, än då han betalde sin ringa hyra, och madam Hansson å sin sida, med kändedom af den fattige mannens svärmodiga och människofientliga sinneslag och omöjligheten af att bibringa honom ett uppmuntringens ord, hade aldrig försökt att med honom ingå någon närmare bekantskap.

Det var icke utan en viss ansträng-

ning, som David steg uppför trappan. Han stannade tvekande mer än en gång, men slutligen klappade han sikta på madam Hanssons dörr. Denna qvinna, god och förekommande, öppnade genast och drog sig förvånad tillbaka. "Hvad, är det ni, min kära David? Hvad har nu händt? Det var oväntadt att få se er. Stig in, var så god och sitt ner!" Och hon framsatte en stol nära spisen. En blankskurad panna porlade öfver elden; bordet var dukadt till frukost. I fönstret blommade några balsaminer i små vackra röda krukor. I hela den lilla kammaren andades snygghet, glädje och trefnad. Ett litet frodigt barn satt på golvet och uttryckte på sitt sätt sin belåtenhet, smekande sin čocka; . . . en solstråle föll på dess ljuslockiga hufvud. "Godt," tänkte David, "se den lilla, hon har förstått att fänga solstrålen. . . Den löjlige drömmen! jag bör ej tala om den; man skulle tro mig vara galen."

"Och hvad tillskyndar oss nöjet att se er, kära mästare," frågade madam Hansson.

"Jag skulle bra gerna önska, madam! att er äldsta dotter ville komma ner och rengöra min kammare något litet."

Vid detta svar uttryckte madam Hansson den största förvåning. Rengöra Davids kammare; det var i sanning någonting nytt. Derpå hade hon aldrig kunnat tänka. Hans rum skulle varit en misspyrdnad för hennes lilla hus, om det ej lyckligtvis varit beläget vid sidan om kökstrappan, så att hennes vänner, som kommo att besöka henne, aldrig gingo den vägen. "Gerna, kära mästare! gerna, min dotter skall vara till er tjänst," sade slutligen madam Hansson, "hon skall komma ner till er, då hon ätit frukost; och ni, min kära David, vill ni ej göra oss nöjet att under tiden hålla till godo med vår anrättning."

"Jag tackar er," svarade stammande skoffickaren, "ni är alltför god." Och då hon förnyade enträget sin begäran, lofvade han sluthgen att äta en bit hos henne.

"Se der är Elisabeth, kom hit mitt barn," fortsatte madam Hansson, i det hon vände sig till en ung flicka, som inträdde; "skynda dig att frukostera. Mästaren önskar, att du skall snygga upp en smula hans kammare." Madam Hansson gjorde dervid oförmärkt ett tecken åt sin dotter, som höll på att uttrycka sin förvåning; men hon hejdade sig och sade: "Gerna, min mor."

Frukosten blef snart färdig; det ljuslockiga barnet sattes på en stol; man lemnade det en tennsked att leka med. Madam Hansson gjorde smörgåsar och bjöd David, som deraf tog en, men med mycken förlägenhet; — han tänkte nemligen på motsatsen mellan sina tjocka och kolsvarta fingrar och hans värdinnas visserligen bruna, men fullkomligt rena hand. Men alltefter som måltiden fortgick, kände han sig mer och mer belåten, oaktadt det nya och ovanliga i detta tillstånd af välbefinnande, som han nu för första gången efter en lång följd af år erfor.

"Hvilken täck kammare," tänkte han, "huru gerna tyckes icke solen vilja dröja här." Och han följde med ögonen solstrålen, som glänste på den blanka tennskålen, på madam Hanssons tallrik, på den gamla kattens rygg, på bladen af balsaminerna och på det lilla barnets bågare.

Slutligen gaf David vika för sina tankar och sade beslutsamt: "Solen skinner rätt klart in i er kammare, madam Hansson. Ni förlorar mycket, då dagen är mulen och ni icke kan se solen." — "Nej, min kära David, det tyckes oss, som här alltid vore sol. Vi äro lyckli-

ga att vara tillsammans och detta är tillräckligt. Men vänta, tillade hon och smekte det lilla barnet och kysste det, se här är också en liten sol. Är det ej så, du kära barn?"

Dessa ord gjorde på David ett djupt intryck. Han erinrade sig, att han i drömmen hade hört: "Uti dessa hjertan är alltid en solstråle."

Elisabeth afdukade bordet, fästade om lifvet ett bredt förkläde och frågade David: "Finns det tvål och såpa dernere, mästare?" — "Jag fruktar," sade den stackars mannen; "jag fruktar mycket, att der ej finnes någotdera — — Nå ja!"

Han hade väl skäl att sucka sitt: "Nå ja!" den stackars David; hvarken tvål eller såpa hade någonsin funnits hos honom.

"Tag med dig såpa, tvål, ämbar, horstar, allt hvad du kan behöfva," sade madam Hansson åt sin dotter i en mild och lätt ton, för att ej sära sin grannes lättretliga och misstänksamma lynne.

Elisabeth gick, försedd med allt som kunde behöfvas för den stortvätt, som hon nu företog sig. David, som hade arbete att aflemna i staden, gick nu också ned, sedan madam Hansson förmått honom lofva, att han skulle äta middag hos henne, ifall hans kammare ej vore färdig vid hans återkomst. På gatan gick han nu med sin vanliga, tunga och tafatta gång och tänkte på, huru han skulle finna det, då han åter-såg sin kammare en gång ren och snygg. Skulle han då tycka mer om *den*? Skulle han der än en gång åter-finna samma dröm? Skulle solstrålen hålla sitt löfte och sprida glädje i hans boning?

Försänkt i sådana tankar, kom han till ett hus, der han hade att aflemna

en stöfvel, och hoppades för dess lagning få penningar.

Han klappade på dörrn och väntade. Intet svar. Han klappade ännu en gång och började blifva otålig, då en svag röst hördes, som frågade: "Hvem är det?" — "Det är jag, herr Nyberg," sade David. — "Stig in, jag ber; jag kan icke stiga upp." David inträdde; mannen låg till sängs och tycktes vara mycket sjuk.

Rummet var i oordning och osnyggt; en koleld brann svagt under ett rostigt galler.

"Nå väl, mästare, ni bär till mig min stöfvel. Ack! jag tror knappt att jag kommer någonsin mera att begagna den; jag är mycket sjuk."

"Jag beklagar mycket, herr Nyberg. Nå ja, hvar och en har sin vedermöda: den ena sjukdom, den andra fattigdom eller någonting annat . . . Nå ja!"

"Min hustru har gått bort för två timmar sedan, för att skaffa oss någonting att äta: vi hade i går ingenting och jag vet verkligen icke, huru jag skall kunna betala er."

Sedan den sinke sagt dessa ord, uppgaf han en djup suck, som uttryckte hvad han led både till kropp och själ.

David räknade tyst för sig sjelf: "Tolf skilling har jag hemma och tjugufyra får jag för det arbete, som jag bär till en annan kund . . . ja, det skall räcka." Sedan sade han högt: "Hvad det beträffar att betala, herr Nyberg, oroa er intet för det. Tänk nu ej på något annat än att blifva frisk, och när ni kan gå ut, sliter ni nog ett nytt hål på stöflarna. Skicka dem då till gamla David att lagas; då blir ni väl i tillfälle att kunna betala . . . Nå ja."

Den sjuke slog upp sina matta ö-



gon. Han betraktade med förvåning Davids svarta gestalt, som lutade sig mot honom. Slutligen räckte han honom sin afmagrade hand och sade med darrande röst: "Gud välsigne er, det der är en sann härlek. Men var så god och drag för gardinen en smula; ljuset är för starkt för mig." Det var solen, som just då lyste in i den lilla kammaren, och en stråle hade fallit på den fattige, gamle skoflickarens hufvud.

Några ögonblick derefter var David åter på gatan, men han kände sig redan förändrad; hans hjerta var fullt af en angenäm känsla, som förde honom tillbaka till hans barndomstid, midt på ängar, upplysta af solen, och till lekar, i hvilka han ofta var segrare. Hans gång blef lättare, raskare. Dessa ord: "det der är en sann kärlek" . . . "i sådana hjertan är alltid en solstråle" . . . återklingade med mildt behag i hans öron.

Ett häftigt skrik ryckte honom ur hans drömmar. Mot honom rusade med blixstens fart en skenande häst, på hvilken en ung, skön flicka red. Hon var utom sig af förskräckelse, hennes loekar svajade i vild oordning, hon kunde icke mer hålla i tygeln.

"Hvilken olycka, nå ja! Men hvarför hejdar man ej hästen? — Ingen synes vilja göra det; — nå väl; då skall jag göra det, jag." Han sprang fram, utsträckte armarna och fasttog hästen; den unga flickan svimmade; hennes hufvud föll mot hans axel. En hop folk samlades; en herre, blek som döden, framstörtade då och frågade om hans dotter blivit sårad. "Nej, herre," skrekö tjugu personer på en gång, "hon är endast afsvimmad. Se, der är mannen, som har räddat henne, herre! se der går han, herre!" David hade lemnat den unga flickan åt an-

dras omsorger och banade sig väg midt igenom hopen. Fadern var så helt och hållet sysselsatt med sin dotter, att David hade försvunnit, innan han tagit någon reda på honom. Hopen mumlade: "Se, hur den rike är; han tänker icke på att ge någonting åt den fattige, som vågade sitt lif, för att rädda den unga fröken." — — —

"Nå ja," sade David, då han gick sin väg fram, "jag skulle gerna vilja veta, om det är sådant, som kallas kraft."

Af sin andra kund erhöll David tjugufyra skillingar och nytt arbete. Han återvände till sin boning. Det blåste en kall vind, men den fattige mannen brydde sig ej derom; han tyckte tvertom att det var mindre kallt än vanligt; han kände sig liksom uppvaknad ur en dvala; en behaglig varma fyllde hans bröst. Han tänkte att bilden i drömmen nog hade sagt sant, och att solstrålar någon gång tränga ända in i människohjertat. "Vore ej så, huru kunde han då inom sig känna så mycket välbehag, utan att han därför hade gjort något."

Då han kom på gatan, der han bodde, blef han varse på dörrtröskeln madam Hansson, som språkade med en granne. Då han kommit närmare, sade hon: "Kom, kära David, kom och stig in! Er kammare är väl färdig, men ni får ändå ej vägra oss ert sällskap vid vår middagsmåltid." David mottog bjudningen, icke utan en smula förlägenhet, och följde den goda qvinnan in; måltiden var redan färdig.

David mottogs hjertligt, och denna måltid blef den angenämaste, den fattige mannen hade njutit på många år. Innan han återvände till sitt rum, bjöds han äfven att der uppe tillbringa julaftonen.

Ack! du hederlige David! Du har väl skäld att stanna orörlig och häpen, då du nu öppnar dörren till din lilla kammare! Hvilken förändring! Hvad det är skönt att se detta golf, så väl skuradt och beströdt med hvit sand, det lilla vedförrådet ordentligt inlagdt i sin rentvättade lår, den trefligt sprakande elden, som speglade sig i den blanka spishällen, den glänsande grytan, alla verktygen, satta hvar och ett på sin plats, de små fönsterrutorna nu så genomskinliga, att han genom dem kunde se, huru solen förgyllde de motliggande husens fönster, tenubägaren på hyllan nära pipan; på sidan derom två eller tre tallrickar, tvättade och uppställda längs efter väggen; det lilla runda bordet, som tillhört hans mor, snyggt och glänsande och derofvanpå Bibeln, den präktiga, gamla Bibeln, som varit så länge förgäten.

Efter några ögonblicks förvåning undföll honom hans vanliga "Nå ja;" men det var icke nu med den fordna, klagande tonen, utan med en ton af glad förundran, sådan ett barn yttrar, då det stannar framför en sockerbagerbod. Han gick till fönstret och betraktade det; han gick fram till elden och såg på den; slutligen satte han sig i stolen och betäckte sitt ansigte med sina händer, liksom han skulle hafva trott sig vara under inflytandet af en dröm. Men nej, det var ingen dröm; det var något verkligt. Efter ett nytt "nå ja" öppnade han Bibeln; ett vänligt skimmer föll på dess blad och stannade öfver dessa ord: "*All god och fullkomlig gåfva kommer ofvanefters ifrån ljusets Fader.*" I samma ögonblick tyckte David sig höra liksom en smekande, klangfull hviskning från solstrålarna i fönstret: "Vi tycka om din lilla kammare, David, vi skola ofta komma hit."

Sedan David hade hunnit hämta sig från sin förvirring, tänkte han, att det väl vore hans pligt att genast gå och tacka madam Hansson och Elisabeth, som haft så mycken möda för honom. Han hade äfven för afsigt att erbjuda den goda flickan någon liten ersättning derför, men vid de första ord han nämnde derom, afbröt madam Hansson honom. Full af tacksamhet och erkänsla, utbad han sig att få trycka hennes hand, men ursäktade tillika, att hans var så grof och svart. Madam Hansson fattade den med godhet och anmärkte med ett hjertligt småleende, att litet vatten och litet såpa endast erfordrades, för att taga bort det svarta. Den vänliga lexan emottogs, liksom den gafs, utan bitterhet.

Sömnen, som den fattige skoflickaren njöt denna natt, skulle en konung hafva afundats honom. I sina drömmar såg han himmelska gestalter sväfva för sina ögon, han hörde en intagande musik, milda röster, som framhviskade dessa ord: "Gud välsigne dig; detta är en sann kärlek."

Han vaknade tidigt, steg upp och såg ut åt gatan. En tjock bädd af snö låg på taken och öfver marken. Långa, hvita moln drogo sakta fram på himmelen, hvars klara, blåa fält här och der framskyntade. David tänkte: mot middagen blir det nog vackert väder.

Han åt sin tarfliga frukost med mera behag än förut och satte sig sedan till sitt arbete. Han hade icke länge skött sina verktyg, förrän, till hans egen stora förvåning, ovanliga ljud började gå ut från hans läppar . . . David sjöng.

Dagen fortfor att vara mulen, men han fann icke desto mindre sin kammare treflig. Då han nu kom ihåg visor

från sin barndom, lekte leende tankar och glada minnen omkring honom och uppfyllde, likt mäktiga, välgörande andar, hans bröst med goda föresatser, med ädel vilja, och gjöto der in en frid, som han förut ej vetat utaf.

Han hade arbetat några timmar, då Elisabeth inträdde för att städa åt honom. Han lämnade henne frihet dertill och gick ett ögonblick ut på gatan.

Han hade icke gått hundra steg, förrän han blef varse en liten gosse om två eller tre år, som satt på en trappa och gret bittert. En bagare med sin brödkorg på axeln hade stannat bredvid gossen.

"Känner ni detta barn?" frågade han David; "det tyckes vara mycket hungrigt; och jag tror, att det är öfvergifvet af sina anhöriga."

"Nej, jag känner honom ej, den stackars lilla gossen, svarade David. "Hvad tänker ni göra?"

"Åh ingenting," svarade bagaren, "om icke att lemna honom åt polisen."

"Nej, nej," återtog David. "Polismännen kunna handtera honom illa; jag har lust att taga honom till mig; han skall der åtminstone få skydd för källden, och om ingen återfordrar honom, nå ja, så skola vi nog hjälpa oss begge två. Är det ej så, mitt barn? Vill du ej komma med mig?" Och David räckte sin hand åt barnet, som tog den, såg på honom med sina stora, mörka, tårfyllda ögon och ropade: "mamma, mamma!"

"Nå ja, kom med du lilla stackare," sade David, tog barnet på sina armar, och återvände skyndsamt till sin boning, i det han tilltalade barnet det vänligaste han kunde, för att trösta det, och lofvade, att han skulle skaffa det att äta och att mamma snart skulle komma till sitt barn.

Inom två dagar hade en märkvärdig förändring föregått i Davids lif. Aldrig förut hade han varit så verksam, aldrig hade han intresserat sig för så mycket på en gång. Han räckte ett stort stycke bröd åt gossen, som han satte framför elden, tog af honom hans små känger och de våta strumporna samt värmdde hans kalla fötter.

Snön hade upphört att falla; molnen blefvo allt glesare; en blek vinter-sol inträngde i kammaren och göt sina strålar öfver barnet och dess välgörare.

Men sedan barnet hade tillfredsställt sin hunger, började det att skrika "mamma, mamma!" Den hederlige David å sin sida återtog sitt gamla vanliga "nå ja!" Han kunde icke hitta på något att förströ barnet med; men solen kom honom till hjälp; han tog den lilla blanka teambägaren och lät den återspegla solstrålarne och gjorde detta på så lustigt sätt, att barnet började skratta och pekade med fingret åt bägaren.

Detta var en vacker taffla; den hedersmannen, förtjust öfver sin uppfinnning, fördubblade sina bemödanden, och det med den framgång, att barnets allt mer och mer lifliga glädthet intog honom sjelf och han föll i det hjertliga skratt, som är uttrycket af en ren glädje.

Öfver dessa begge barn, det gamla och det unga, lekte solstrålarne i en mild middagsglans, och David tyckte sig höra en välbekant röst, som hviskade: "Du ser nu, huru mycket vi tycka om att komma till dig."

Barnet hade glömt sin sorg; det var redan som hemma, och då David återtog sitt arbete, sprang det ifrån ena sidan af rummet till den andra och solen forkade lärarne på kinden.

Då tid en för middag kom, satte Da-

vid barnet bredvid sig vid bordet, gaf det de bästa bitarna och såg med ett innerligt välbehag dess matlust.

Mot aftonen tog han det i sina armar och vaggade det till sömns med en gammal visa. Derefter lade han det på sin bädd så mjukt som möjligt, tänkte sitt smala talgljus, betraktade barnet, under det han arbetade, och kände sig lycklig.

Ett buller från gatan tilldrog sig hans uppmärksamhet. Det var sällsynt, att tystnaden denna tid af dygnet stördes. Nu deremot hördes flera högljudda röster. Slutligen bultade man på porten. "Är elden lös," tänkte David. Han steg genast upp och hans första rörelse var att närma sig till barnet, för att vara färdig att rädda det.

Madam Hansson hade stigit ner i förstugan: "Öppna er dörr, mästare, här är en person, som frågar efter er." "Nå," sade David för sig sjelf, "det kan ej vara några skodon, som man bär hit så sent för att laga; det är visst något annat." Han öppnade och hörde madam Hansson säga: "Här bor han, min fru; men man har visst gifvit er oriktig underrättelse, ty han har ej nämnt något härom för mig." I samma ögonblick steg ett fruntimmer hastigt in i hans kammare och sade med liflig och orolig röst: "Min vän! har ni sett mitt barn, mitt enda barn, o säg; jag ber er derom!"

David var något bestört och dröjde att svara; slutligen sade han: "Jag vet ej, om det är edert barn, betrakta det!" Han närmade sakta ljuset till bädden och visade det solvande barnet. Ett ögonkast var tillräckligt; modren tryckte mot sitt hjerta den lilla, som öppnade ögonen och, då han igenkände sin mor, slog lugnt sin arm kring hennes hals och inslumrade ånyo.

"Vi äro icke rika," sade frun med ögonen fulla af glädjetårar, "men om vi kunna göra något för er, skulle vi anse oss lyckliga, och, om ni ville vara god och komma till oss omr söndag till middag, blefve äfven min man i tillfälle att få tacka eder för den omsorg, som ni har haft om vår lilla älskling; det är vårt enda barn."

"Om någon tack, min fru, behöfves ej att tala. Jag är mycket ledsen, att ni tager er lilla son ifrån mig, och jag skall hafva det nöjet att gå till er för att återse honom, om ni tillåter det, min fru. Men hvad er bjudning till middagen beträffar: jag har icke dertill passande kläder . . . nå ja!" Och den fattige David kastade dervid en sorgsen blick på sin gamla, slitna rock.

"O nej; tala icke så, utan lofva mig att komma," bad den lyckliga modern, sade honom sin bostad, tackade honom ännu en gång och gick.

David kunde den natten knappt sofva. Han frågade sig, huru han skulle göra, om han skulle kunna gå att spisa middag der med sina dåliga kläder. Han beslöt att rådfråga madam Hansson, och det var dertill ingen tid att förlora, ty följande dagen var en lördag.

Dagen derpå om morgonen lemnade han sin dörr på glänt, för att passa på, när madam Hansson gick ut på torget. Hon drefs också något litet af den qvinliga nyfikenheten och ville hafva närmare reda på, huru det hängde tillhoppa med det lilla bortkomna barnet. David berättade det som hade passerat och slutligen hvad som orsakade honom så stor villrådighet. Hvad skulle han göra? Skulle han gå dit att spisa middag eller icke?

"Hvarföre skulle ni icke gå till dessa hederliga menniskor," sade ma-

dam Hansson. "Lemna ut edra kläder i qväll och lägg dem i trappan, granne; vi skola försöka att upphjelpa dem. Min man skall låna er en ren skjorta och en näsduk; tro mig, om söndag skall ni komma att se ut som en helt annan menniska. Ni bör icke försumma ett så godt tillfälle att förskaffa er vänner. Det finaes ej någon, som är nog för sig sjelf och som icke har behof af att veta, att man älskar honom. Ni kan likså väl som någon annanskicka er vid ett bord, blott ni vill det." Slutligen, då hon drog sig tillbaka att gå, tillade hon i en nästan likgiltig ton och likasom i förbigående: "Ah, jag tänker, kära mästare, att ni kanske vill, att jag köper litet tvål för edra händer?" — "Gerna, gerna," svarade den hedersmannen och tänkte minst af allt på att blifva stött öfver hennes ord; han gaf för uppköpet några skilling åt sin förträffliga grannfru.

Morgonen derpå kände David sitt hjerta nästan oroligt, då han öppnade dörren och såg på trappans ledstång uppradade en hvit skjorta, en halsduk med blå ränder, en röd näsduk och sina kläder lagade, tvättade, borstade, så att de syntes som nya. Han tog alla dessa kläder och en bit tvål, som låg bredvid, in i sitt rum, uppvärmd vattnef, tillbragte en half timma med att kläda sig, och då han hade slutat, kunde han icke afhålla sig från att småle. Han erfor nästan en känsla af fäfänga, när han tänkte, att han icke mer syntes vara samma menniska, på samma gång hans lilla bostad äfven hade förskönats; nu kunde det ena passa för det andra. Dagen var vacker och solen lyste in i kammaren. David, otålig att se och tacka madam Hansson, öppnade sin dörr, liksom han gjorde dagen förut, öfvertygad, att hon med sin dotter

snart skulle komma ned för att gå till kyrkan. Under det han väntade derpå, åt han sin frukost och borstade derefter med all ifver sin hatt, som i hög grad behöfde det.

Nu hördes klockorna ringa. Madam Hansson dröjde något; slutligen kom hon ned för trappan och, då hon såg David, utbrast hon: "Nå, se god dag, granne! — Elisabeth! kom och se herr David; han synes tio år yngre. Men, kära granne, vill ni ej följa oss i kyrkan? Jag är öfvertygad, att edra kläder varit enda orsaken, hvarföre ni ej gått dit förut."

David sade icke nej; han tog sin hatt. Madam Hansson gjorde en rörelse, liksom för att begära hans arm. Han skyndade sig att erbjuda den och nedsteg på gatan, helt förvånad öfver sitt nya sätt att skicka sig.

Det är svårt att säga hvad han nu kände, då han inträdde i kyrkan. Det upplyftande i den stora byggnaden, den talrika församlingen, sången, orgelns toner, de heliga orden från altaret och predikstolen, intrycket af allt detta förvånade och hänryckte honom. Detta erinrade om hans barndoms lyckliga år, då han följde sin mor till Guds hus och der bad med henne. Madam Hansson kastade tid efter annan en blick på den fattige mannens glada ansigte och lyckönskade sig, att hon bedt honom följa med till kyrkan, då hon såg honom så djupt och innerligt rörd.

Vid utgången skiljde sig David från sin granne och gick att uppsöka sina nya bekanta. Mannen, hustrun och barnet stodo redan vid fönstret och väntade honom. Så snart de blefvo honom varse, gingo de till hans möte. Barnet tycktes känna igen honom, log, fattade hans hand och drog honom med sig.

Efter den dagen spisade David alltid sin söndagsmiddag med dessa goda och hederliga menniskor. Man lärde barnet att kalla honom "farbror David." Den fattige gamle tillbragte den första hälften af hvarje vecka med att tack-samt erinra sig söndagens tilldragelser och den sednare hälften med att önska dess återkomst.

Elisabeth fortfor att hålla snyggt i hans lilla kammare. Solstrålen, trogen sitt löfte, förjagade derifrån all dysterhet och otrefnad.

En dag ropade madam Hansson på David och sade honom, att en person begärde att få tala med honom. Han skyndade till förstugan och fann der tvenne unga och vackra damer, mycket dyrbart klädda; den yngre fästade på honom sina sköna blå ögon med en så sällsam uppmärksamhet, att David, den gamle David, blef förvirrad. Aldrig hade han förut med en sådan uppmärksamhet blifvit betraktad af sådana ögon.

"Förlåt mig; att jag besvärar er, min herre," sade slutligen den yngsta damen, "men var det icke ni, som för någon tid sedan hejdade en skenande häst." David tänkte efter och svarade: "Ja, min fröken." — "Ack, hvad jag är lycklig! Min far och jag hafva sökt er sedan flere månader tillbaka. Ni har räddat mitt lif och jag skulle icke hafva haft något lugn, om jag ej träffat er. Att jag nu varit så lycklig att upptäcka er, är icke min förtjenst, utan ett fruntimmers, som arbetar åt mig och hvilken ni också bevisat den tjensten, att gifva en tillflyktsort åt hennes barn. Man ser, att det är er vana, min herre, att göra godt." Och då den unga fröken talade så, log hon och tillade: "Säg mig, jag ber, hvad kan jag göra för er?"

David förstod knappt hvad hon sade; men meningen af de sista orden var temligen klar för honom och han svarade rättfram: "Om ni vill, skall ni få ge mig edra skodon att laga."

Ett lätt småleende halkade öfver den unga frökens vackra läppar och hon svarade: "Ja, ganska säkert skall jag gifva er dem, om ni kommer och tar ut dem: lofva mig, att ni kommer." Hon gaf honom ett kort med adress och sade till sin vänninna: "Nu, Ada, låtom oss skynda fort till min far; denna underrättelse skall göra honom stort nöje. Jag kan ej finna tillräckligt ord för att uttrycka er hela min tacksamhet."

Den fattige, gamle David stammade en slags tacksägelse, lofvade att dagen derpå uppsöka den adress, som kortet uppvisade, bugade sig djupt flera gånger och följde med ögonen på gatan de båda damerna. När han steg in i sin kammare, sade han till sig sjelf: "Det ser ut som dessa damer skulle vara mycket rika. Om jag får laga skor åt hela det huset, så är jag säker, att det aldrig skall fattas mig arbete; jag har der inkomst för hela det återstående af mitt lif . . . . Nå ja!"

Ett lifligt skimmer af glänsande strålar uppfyllde kammaren, och David tyckte sig höra den välbekanta rösten hviska: "Kom ihåg, David, att om du nu fått vänner och beskyddare, så kommer det af goda gerningar. Du fick intet, fast du väntade, så länge du ej gjorde dig förtjent deraf."

"Det är sant," svarade David sig sjelf. Han tände sin pipa och satte sig att njuta af sina tankar, ty han vände dem nu endast till det som godt var. Han visste ej mera utaf denna bitterhet, som bragte honom så många gånger förut till suckar; han älskade nu

sin boning. Den unga fröken och hennes far erbjödo honom en större och bekvämare, men han vägrade, ty han hade också fäst sig vid sina grannar, madam Hansson och hennes dotter, och han ville ej lemna dem. Man måste låta honom följa sin böjelse; men skickade honom vackra tapeter med leende färger att spänna öfver de nakna väggarna; man lät måla taket, man anskaffade nytt husgeråd och det lilla fönsterbrädet fylldes med blommor. Han blef förtjust öfver allt detta i synnerhet derföre, att hans nu förändrade rum var ännu mera värdigt ett besök af himmelens solstråle. Men han aktade sig noga att yttra denna tanke för någon; den var hans hemlighet; den stora vändpunkten i hans lif.

Den unga, vackra fröken hälsade ofta på honom, satte sig hos honom, öppnade den gamla Bibeln, läste deri några sidor och med sin ljuflva röst förklarade hon för honom, hvad tron är och huru dess lif blommar upp i goda gerningar och huru förtröstan på Gud och hans vård ger menniskan frid och förnöjsamhet.

Så förgingo Davids sednaste lefnadsår. Hans vänner tillslöto hans ögon, då han somnade i döden. Den lilla gossen och hans goda värdfolk följde honom till hans hvilorum.

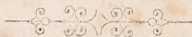
"Det var besynnerligt," sade madam Hansson, då hon återkom till sitt hem och aftorkade en tår, "David talade så ofta om solen; han tycktes älska den mycket och märkte ni, då han dog, hur solen förklarade hans ansigte. I dag glänste också en solstråle öfver kistan, just då man nedsänkte den i grafven."

## Skildring ur Folk-lifvet.

Carl var ung och stark — en hyggelig, frisk yngling. Ungdom och hälsa voro också hans bästa, ja hans enda skatter, ty den lilla egendom, som han ärft af sin far, betydde ej stort. Knapast kunde han derpå föda ett par kor, och han skördade jemt upp för sitt behof. Det vill säga, i de goda åren. I dåliga år afkastade det ej så mycket; han måste derföre, när han beställt om sin åker, arbeta för dagspenning, för att deraf hafva en liten biförtjenst. Dessutom var hans lilla hemman belastadt med ett par hundra riksdalers skuld, och räntorna måste punktligt betalas till den stränga baronen; i annat fall fick han bereda sig på att blifva obarmhertigt utpantad. Han visste det, men i sjelfva verket bekymrade det honom föga, ty ännu hade ej, icke en gång under de dåliga åren, penningar härtill fattats honom. I värsta fall fana han alltid arbete för sina kraftiga armar, och hans arbete betaltes alltid väl, ty han var slitig och samvetsgrann.

Sålunda lefde han tämligen sorglös, tills han en dag under skörden såg Johanna, som tillsammans med andra flickor band kärfvar på barons fält. Förut hade han ej sett henne, ty hon var ifrån en annan by och hade nu för första gången kommit hit bort, för att under skördetiden, då alla armar voro välkomna, förtjena något litet.

Vid hennes anblick blef vår Carl helt konstig till mods, såsom aldrig tillförne. Med lian öfver axeln blef han stående, betraktade henne och fröjdade sig åt att allt gick henne så raskt och väl ur händerna. På de andra flickorna i byn hade han knappast kastat en blick, ehuru der funnos många, som ej



ogerna sågo den hyggliga gossen. Men nu — kunde han ej hålla sina ögon från Johanna, och utan att han visste det, glödde hans panna och kinder, man visste ej rätt om orsaken låg inom honom, eller om rodnaden kom af den gyldene glöden på aftonhimmelen, som kastade ett rödaktigt skimmer öfver jorden. De andra flickorna skämtade med honom; då blef han blek och gick. Dock gladdade han sig att Johanna ej skrattat med de öfriga.

Huru det hände sig, allt väl, innan åtta dagar voro förgångna, visste hela byn att Carl och Johanna älskade hvarandra. Något var väl ock ifråga, ty på lediga stunder om aftonen smög alltid Carl omkring i barons ärender, tills han träffade Johanna. Då blef han stående och talade med henne. Detta hände hvarje dag, tills skörden var förbi. Då sade Johanna: nu måste jag hem till mor.

— Blif här, sade Carl, rodnande och ej litet förskräckt.

Johanna skakade på hufvudet. Jag har ej mera att göra här och min tid är slut. För vintren kan jag ej få tjänst.

— Hm, sade Carl och betraktade henne från sidan, hvad det beträffar, kunde du blifva hos mig.

— Hos dig, behöfver du någon tjänsteflicka, frågade Johanna förvånad.

— Ej just det, svarade Carl, men — men — orden ville alldeles ej öfver hans läppar — men, vet du hvad, en hustru, kunde jag väl behöfva, och om du, Johanna — — dig ville jag ha. Hvad säger du nu?

Johanna sade ingenting; hon lekte med förklädsbanden och såg i marken.

— Rik är jag väl ej, fortfor Carl med mera mod, ty det svåraste var nu öfver; men ser du, kära Johanna, stark

är jag och har mod, och för dig förmår jag arbeta tre gånger mot förr. Och då skulle det gå, äfven under dåliga år.

— Jag tror så ock, sade Johanna ovillkorligen och mer till sig sjelf än till Carl — jag kan ock taga i, dervid är jag vand.

— Alltså går du in på förslaget, ropade Carl med strålände ansigte. Se det är en stor lycka för mig; jag har velat hafva dig från första ögonblicket jag såg dig.

— Och jag dig, svarade Johanna öppet och ärligt. Tror du att jag ej märkt huru du då såg efter mig! Ja, jag vill tillhöra dig; jag vill blifva en rättskaffens hustru.

Då var det afgjort och fyra veckor derefter hölls ett bröllop i byn. Många skakade väl hufvudet och menade att det väl aldrig kunde slutas väl, ty Johanna hade ju ingenting, utom hvad hon gick och stod uti; men det unga paret bekymrade sig föga derom. De älskade hvarandra, de voro starka och friska; lust att arbeta felades dem ej heller. Gud skulle väl hjälpa dem för resten, menade de.

Ooh Gud hjälpte dem ock, ehuru under mödor och sorger. Familjen tillväxte; en vacker gosse, derefter en liten snäll flicka förökade det äkta parets glädje, men ock deras besvär. Men de kände bara glädjen och arbetade med fördubblad ifver. Carl ångrade ej att han tagit Johanna till hustru, ty hvad hon lofvat hade hon redligt hållit; hon hade alltid varit en rättskaffens, dugtig maka. Alltid vänlig, alltid outtröttlig, alltid uppoffrande för man och barn, älskade hon sin man, emedan han förtjenade hennes kärlek. Och han förtjenade den i sanning, väl ej så, som hon förtjenade hans kärlek, ty den bä-



sta man är dock ej hälften så trogen och tillgifven, som en god hustru, men han förtjenade den dock, emedan han ej visade sig otacksam, emedan han ej misskände sin hustrus värde, utan erkände den, på sitt vis, genom hjertlig kärlek, genom förtroende och innerlighet. Och vidare önskar en hustru ej, ej en gång den bästa. För henne är en blick, en handtryckning, ett bifallsord tillräckligt. Derföre offerar hon sig ända in i döden — i sjelfva döden ler hon och fröjdar sig, ej öfver sin uppoffring, ty derpå tänker hon ej, utan öfver tårarne, som blixtra i mannens öga, hvarpå hon ser att hon är älskad. Det gifves i verlden ingenting tacksammare än en hustru.

Johanna var en sådan och bar redligt sin andel af omsorg om husets bästa. Hennes glada, förnöjsamma sinne hjälpte henne lätt öfver alla svårigheter. Men det svåraste kom.

Missväxtår inträdde. Brödet blef dyrare och fälten buro litet säd. Carl och Johanna ledo mycket vid den allmänna nöden, men de ledo tigande och fördubblade sin flit. Carl sjuknade — ej farligt, men dock så, att han hela veckor var otjenlig till arbete. Johanna förlorade ej modet, utan arbetade för två. Detta allt fördrog hon, men det var ej det svåraste. Detta bestod deruti, att baronens inspektör hade kastat ett öga på henne, ty oaktadt alla mödor, alla ansträngningar var dock Johanna alltid en skön qvinna, den skönaste i byn, ja till och med i grannskapet. Redan för längesedan hade han gjort henne ett skymfligt anbud, men afvisades af den dygdiga qvinnan. Sedermera, då han blef ännu envisare,

hade hon gifvit honom ett par örflar, så eftertryckliga, att herr inspektorns kinder voro så svullna, att alla menniskor trodde, att det var af tandvärk. Men, såsom sagdt är, det kom sig af de örflar, han fått af Johanna.

Hr inspektorn sväljde sin förtret, så godt han kunde, men i hjertat hyste han onda, onda planer. Nu, vid hungersnöden ryckte han fram dermed. Först undandrog han henne arbete, under det att Carl låg sjuk. Hon bad, hon bönföll, att han ej skulle störta henne i olycka, men han sade kallt: du vet hvad jag vill; var klok, och du skall ej allenast få arbete, utan jag skall ock bättre betala dig, än de andra. Hvarom icke, så är dörren der.

Johanna gaf honom en blick full af förakt och gick. Byn, hvarifrån hon var, låg en timmas väg derifrån; men hvad betydde det. Hon sof två timmar mindre och vandrade dagligen dit och tillbaka. Dervid förtjente hon så mycket, att hennes familj åtminstone ej behöfde hungra, men ej så mycket, att hon kunde betala räntorna på mannens skulder. Emellertid tänkte Johanna, herr baron är visst ej obarmhertig, visst väntar han denna gång, eller skänker räntorna efter med afseende på de svåra tiderna. Men det blef annat utaf. På dagen lät inspektören kalla henne och fordrade betalning. Hon bad om anstånd.

Jag har gifvit anstånd länge nog, svarade han spotskt. Du betalar, eller den sista kon hämtas utur ladugården.

(Forts.)

